

Umělá inteligence: 12. AI a pastorační péče

Umělá inteligence

AI a pastorační péče

„Napiš [kázání](#) k textu z tohoto týdne.“

„Napiš country a western píseň o [Jobovi](#) .“

„Napiš modlitbu pro [Reddit](#) .“

„Napiš biblickou píseň o [kachnách](#) .“

„K tomu kázání přidej modlitbu.“

„Napiš [píseň k bohoslužbám](#) o Ježíšově smrti a vzkříšení.“

„Vygeneruj akordovou tabulku pro tuto píseň.“

„Napiš liturgii na [pohřeb domácího mazlíčka](#) .“

„Napiš biblický verš ve stylu Bible kralické vysvětlující, jak vyjmout sendvič s arašidovým máslem z videorekordéru. „

Všechny tyto příkazy byly dány ChatGPT, systému umělé inteligence, který byl zdarma zpřístupněn veřejnosti 30. listopadu 2022. Den před vydáním ChatGPT, 29. listopadu, hostila *Divinity School na University of Edinburgh* konferenci AI [Pastorační péče pro křesťanské církve](#), dialog mezi teology a inženýry o potenciálním využití AI v duchovní službě.

AI a pastorační péče

Simeon Xu

I když ChatGPT může mít schopnost složit hloupou písničku nebo průměrné kázání, něco tak hluboce lidského, jako je poskytování duchovní péče, se na první pohled zdá být mimo jeho kompetenci. Ale jak řekl svolavatel Simeon Xu ve svých úvodních poznámkách: „Inteligentní stroje a roboti nás nutí hlouběji přemýšlet o tom, kdo jsme jako interaktivní bytosti a společníci Boží.“

ChatGPT a další formy umělé inteligence by se právě mohly stát novým partnerem místního kazatele ve službě.

Pokud AI dokáže napsat kázání, chvalozpěv, modlitbu a pohřební liturgii pro domácí mazlíčky, co může udělat pro pastorační péči? Pastorační péče je pomoc, kterou vyškolení duchovní poskytují věřícím z teologického nebo duchovního hlediska a která může sahat od otázek víry až po rodinné konflikty.

Todd Thomas

„Pastorační péče je neodmyslitelným aspektem práce všech křesťanů, laiků i ordinovaných, protože vzájemná láska je nejdůležitějším základem všeho, co bychom měli říkat a dělat, zejména v rámci Těla Kristova,“ tvrdí [Todd Thomas](#), rektor episkopálního chrámu svatého Timoteje ve Washingtonu, D.C. „Je to autentický způsob, jak („kazatelé“) sdílejí život s místním sborem a všemi svými bližními. Je to důvod, proč za nimi věřící přicházejí, když mají otázky, problémy, úspěchy a radosti.“

Eric Stoddart

Může být tedy chatbot pastorační? Může pečovat? Tyto otázky si položil [Eric Stoddart](#), profesor praktické teologie na univerzitě v St Andrews, když nahradil milosrdného Samaritána v Ježíšově podobenství dronem z předplacené záchranné služby „Samaritans R Us“. Stoddart se pak účastníků v Edinburghu zeptal: „Kdo byl bližním tohoto muže? Je to soucit? Je to péče? Co když volání

záchranné služby iniciuje kolemjdoucí Samaritán?“.

Bude technologie pro kazatele jen dalším prostředkem ke službě, nebo má potenciál je nahradit?

Nejedná se o novou myšlenku

Emeritní profesor [George Coghill](#), který odešel z pozice vedoucího katedry informatiky na Aberdeenské univerzitě a nyní se věnuje teologii, se domnívá, že sblížení technologií a křesťanství není nic nového.

George Coghill

„Nejstarším realistickým pokusem o něco takového byla Ars Magna,“ řekl. Toto zařízení vytvořil koncem roku 1200 španělský mystik Ramon Llull, misionář u Maurů v jižním Španělsku. „Vzal tři hlavní náboženství – judaismus, křesťanství a islám – a měl je na různých kotoučích. A myšlenka byla taková, že teologové těchto tří náboženství se mohou sejít, použít tento nástroj a dojít k smírnému, naprosto jednoznačnému závěru. Nepovedlo se. Ale byl to první skutečný pokus o něco, co by automatizovalo uvažování, a bylo to provedeno v křesťanském teologickém kontextu.“

Ars Magna

O tři sta let později „robotické“ [sochy svatých](#) a Panny Marie vzbuzovaly zbožnost, když se pohybovaly, plakaly a udělovaly věřícím požehnání. Tyto dřevěné postavy ze 16. století, poháněné párou, vodou nebo hodinovým strojem, se při pohybu spoléhaly na složitý systém ozubených kol, řemíků a pantů.

Nejznámější z nich je mnich vytvořený na příkaz Filipa II. jako poděkování Bohu za zázračné uzdravení jeho syna po úrazu mozku. Po navinutí se patnáctipalcový „[mnichbot](#)“ pohybuje na kolečkách ukrytých pod sutanou, bije se do prsou, líbá růženec a pohybuje rty jako při modlitbě. Tento hodinami poháněný „mini mnich“ předváděl modlitbu bez přestání a připomínal věřícím princovo zázračné uzdravení.

Mnoho kazatelů a laických vedoucích již různými způsoby využívá moderní technologie, které jim pomáhají v jejich službě. COVID exponenciálně zvýšil závislost sborů na technologiích. Schůze výboru, poradní sezení, svatby a pohřby se přesunuly na online platformy, jako je Zoom, které umožňují účastníkům komunikovat prostřednictvím videa a textu.

Druhý život

Brzy se tyto události budou možná odehrávat v prostoru virtuální reality, kde budou účastníci vzájemně komunikovat prostřednictvím avatarů. Na webové stránce [Second Life](#) již existují desítky sborů ve virtuální realitě, kde se avataři setkávají při bohoslužbách, studiu Bible a společných modlitbách.

Thomas dříve hostil v Second Life dva různé sbory, jeden ve virtuální středověké katedrále a druhý jako menší virtuální setkání přátel. „Četli jsme Písmo, poslouchali a modlili se nad věcmi, které se dějí v životě každého z nás, jak v Second Life, tak v reálném životě, poslouchali jsme předem nahranou hudbu a já jsem kázal,“ vysvětlil.

Ačkoli se používání avatarů může zdát návštěvníkům sboru zvyklým na osobní interakci zvláštní, výzkumy ukazují, že [lidský mozek](#) se rychle přizpůsobí a začne avatary považovat za skutečné lidi vyvolávající opravdové emoce. Thomasova zkušenost to odráží.

„Naše společné chvíle byly jejich sborem, byli jsme jejich společenstvím víry,“ řekl. „Jejich potřeby byly autentické a skutečné a věřím, že naše modlitby byly vyslyšeny.“

Virtuální realita představuje pro kazatele také příležitost, jak citlivěji přistupovat k různorodým členům svých sborů. Vzhledem k tomu, že jednotlivci mohou být kreativní při vytváření svých avatarů, může to umožnit větší sebevyjádření a otevřenost v otázkách pastorační péče. Tvorba avatara také umožňuje [transgenderovým osobám](#) vytvořit si virtuální reprezentaci odpovídající jejich

genderové identitě a vyjádřit tuto identitu v bezpečném prostoru.

Další potenciál, který v sobě služba s pomocí umělé inteligence skrývá, je pomoc neurodiverzním osobám při získávání pastorační péče, kterou potřebují. Studie Connecticutské univerzity zjistila, že [lidé s autismem](#) dávají přednost komunikaci s nelidským avatarem, například robotem nebo kresleným zvířetem, protože se nemusí starat o dekódování lidských sociálních signálů.

ChatGPT a další pokročilé formy umělé inteligence nabízejí duchovním další nástroj, který kombinuje inspiraci mnichbotem a výpočet Ars Magnus s moderní technologií.

„Hlavním poznatkem v tomto procesu hostování služeb v Second Life pro mě bylo zjištění, jak vysoké procento celosvětové populace využívající jejich služby je nějakým způsobem neurodivergentní, potýká se se silnými úzkostmi nebo má odlišné tělesné schopnosti, což jsou všechno okolnosti, které značně omezují jejich pohodlí nebo chuť zapojit se do stejných aktivit v reálném životě,“ řekl Thomas.

ChatGPT a další pokročilé formy umělé inteligence v podstatě nabízejí duchovním další nástroj, který kombinuje inspiraci mnichbotem a výpočty Ars Magnus s moderními technologiemi.

Více než Siri a Alexa

Chatboti sami o sobě nejsou žádnou novinkou. Virtuální asistentky Siri a Alexa jsou známé chatboty, které nám již pomáhají telefonovat, vyhledávat na internetu a pokládat jednoduché dotazy na zákaznické služby na různých webových stránkách. Co však tyto základní roboti neumí, je odpovídat na otevřené otázky nebo vytvářet nový obsah.

ChatGPT, což je zkratka pro Generative Pre-trained Transformer, je, jak napovídá jeho název, [generativní umělá inteligence](#), což znamená, že generuje zcela nové materiály ze stovek miliard stránek textu, které se nacházejí online v digitalizovaných knihách, zpravodajských webech, blozích, Wikipedii a sociálních médiích. Mapováním vztahů mezi různými informacemi se ChatGPT učí předvídat, co bude následovat v sekvenci, a poskytuje odpověď na původní příkaz v přirozeně znějících větách.

Protože ChatGPT zmapoval informace o psychoterapii na internetu, začínají jej jednotlivci používat jako [nástroj pro duševní zdraví](#). Schopnost chatbota zapamatovat si detaily ze sezení na sezení, jeho nepřetržitá dostupnost a cenová dostupnost v době, kdy je duševní zdraví vyloučeno z většiny plánů zdravotního pojištění, z něj rovněž činí atraktivní možnost pro osoby hledající pomoc.

ChatGPT je nejnovějším příkladem umělé inteligence jako terapeuta, ale ne jediným. Tým stanfordských psychologů a odborníků na umělou inteligenci vytvořil [Woebota](#), „chatbota pro terapii rozhovorem“, který využívá metody kognitivně behaviorální terapie, aby pomohl uživatelům trpícím depresí. Studenti, kteří technologii testovali, zaznamenali po dvou týdnech používání 20% zlepšení svých příznaků.

Dalším slibným terapeutem s umělou inteligencí je „[Ellie](#)“, kterou vyvinul Institut kreativních technologií USC, aby pomáhala veteránům trpícím depresemi a posttraumatickou stresovou poruchou. Ellie, financovaná americkou vládou, má navíc tu schopnost, že dokáže přečíst 60 neverbálních signálů za sekundu, včetně hlasového tónu a výrazu obličeje pacienta. Veteráni při komunikaci s Ellie komunikují s avatarem na obrazovce, který se tváří jako člověk ženského pohlaví,

ale je zcela uměle vytvořený. Většina lidí, kteří Ellie používají, uvádí, že jí dávají přednost před lidským psychologem, a ke stejnému závěru dospěly i studie jiných terapií s umělou inteligencí. Pacienti uvádějí, že se cítí méně odsuzováni a lépe se cítí při sdělování osobních informací avataru AI než skutečnému člověku.

Pokud jsou charakteristiky avatara, jako je věk, pohlaví nebo rasa, upraveny podle preferencí uživatele, je zapojení do práce s avatarem ještě větší.

Zohlednění víry

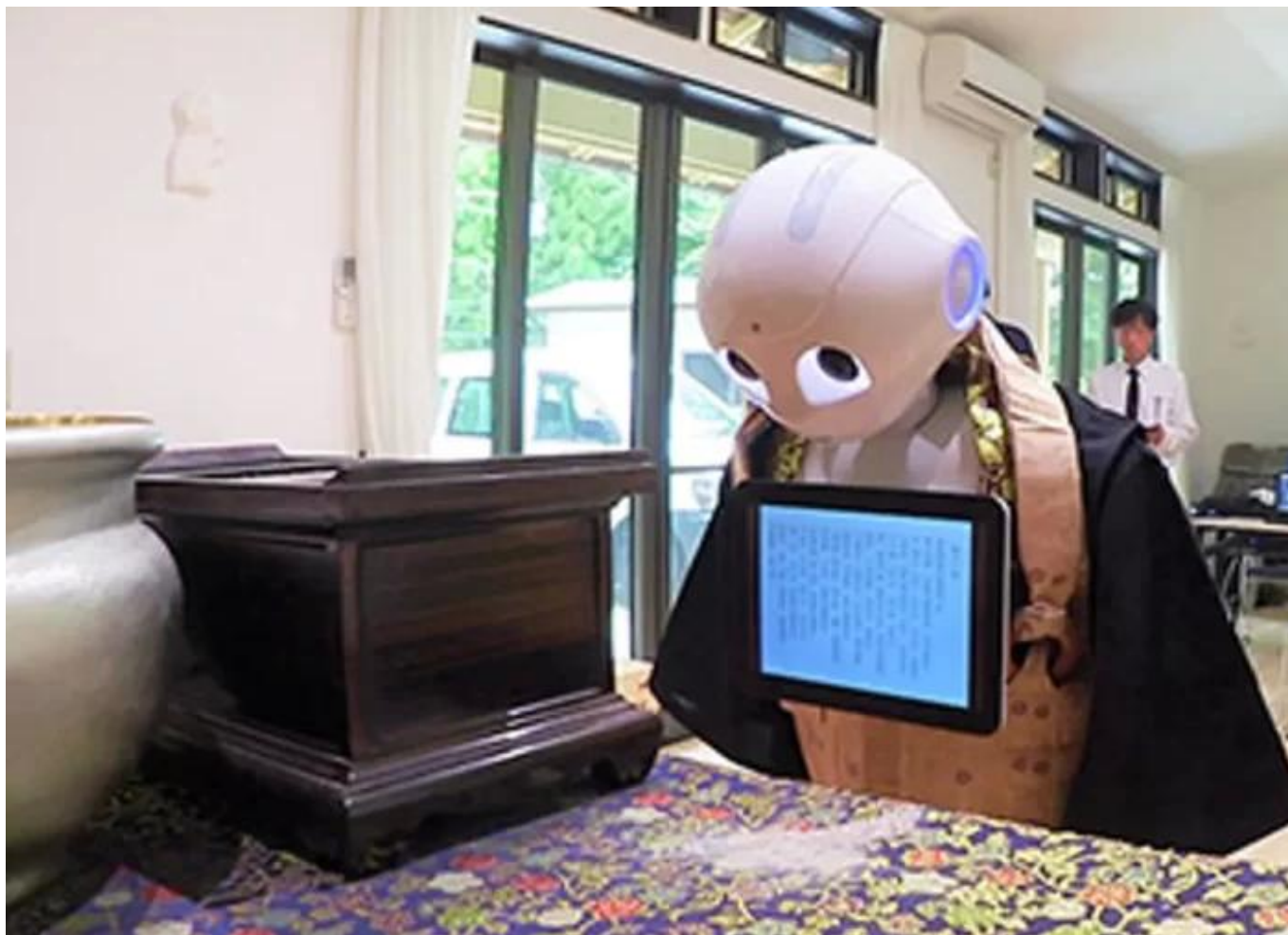
Ilia Delio

[Ilia Delio](#), františkánská řeholnice, která vede katedru na Villanovské univerzitě, si myslí, že přizpůsobivý avatar by mohl být pro katolickou církev užitečný. „Je velmi mužská, velmi patriarchální a máme tu celou krizi sexuálního zneužívání. Takže jestli bych chtěla robotického kněze? Asi ano! Robot může být genderově neutrální. Mohl by být schopen překonat některé z těchto rozdílů a být schopen posílit komunitu způsobem, který je více osvobozující.“

Zatímco Woebot a Ellie nabízejí péči bez jakéhokoli duchovního vedení, Northeastern University a Boston Medical vyvinuly [systém umělé inteligence](#), který zohledňuje víru, když pomáhá uživatelům při rozhodování o paliativní péči a péči na konci života. Kromě zvládnání klinických otázek, jako je bolest a léky, pomáhá chatbot s umělou inteligencí uživatelům také zvážit jejich „duchovní cíle a hodnoty“ pomocí dialogu otázek s výběrem odpovědí. Během vývoje systému výzkumníci zkoumali ochotu starších dospělých diskutovat s chatbotem o „přípravě na smrt a duchovním poradenství“ a zjistili, že po 30 minutách rozhovoru s avatarem programu se úzkost pacientů v souvislosti se smrtí výrazně snížila.

Chatbot pro paliativní péči se opírá o široké znalosti různých náboženství, takže jeho poradenství je omezené. Generativní technologie, jako je ChatGPT, má potenciál poskytovat diferencovanější pastorační péči. Vzhledem k tomu, že tato technologie vytváří obsah z materiálů, které jí byly

poskytnuty, je formování reakce umělé inteligence jen otázkou toho, zda ji nakrmíte zdroji, které jsou kurátorsky zaměřeny na určitý úhel pohledu.

Teoreticky by bylo možné sestavit chatbota, který by odpovídal na otázky věřících z baptistické perspektivy. Křesťané by mohli získat inspiraci od historické osobnosti, jako je Martin Luther King mladší, poradenství pro pozůstalé od Johna Claypoola nebo povzbuzení od Corrie ten Boom prostřednictvím chatbotů, kteří by vstřebali jejich kázání, projevy a knihy.

Jakmile bude generativní technologie dostupnější, mohli by kazatelé nahrát svá vlastní kázání, blogy a biblické studie a vytvořit tak svého chatbota, který by nabízel pastorační poradenství [členům sboru](#), kteří se zdráhají svěřit se svým osobním problémem skutečnému kazateli. V blízké budoucnosti by malé sbory, které si nemohou dovolit kazatele na plný úvazek, mohly mít přístup k chatbotovi, když jejich stálý pastor nebude k dispozici. Již nyní občané v Japonsku využívají „[Peppera](#)“, robotického kněze, když si nemohou dovolit člověka kněze, který by vykonal pohřební obřady.

Stinné stránky

Než se duchovní začnou bát o svá místa nebo finanční výbory začnou sestavovat rozpočet na bota, je třeba se podívat na stinné stránky ChatGPT a dalších systémů umělé inteligence.

Generativní technologie provádí odhadované domněnky a ty se někdy mýlí. ChatGPT nevytváří s žádným plánem nebo záměrem, ale dává dohromady slova a informace na základě jazykových vzorců. Aaron Margolis, datový vědec z Virginie, to pro [New York Times](#) vysvětlil takto: „To, co vám poskytuje, je něco jako film Aarona Sorkina. Některé jeho části budou pravdivé a některé ne.“ Vše

záleží na tom, jaké předpoklady ChatGPT při skládání slov použije.

Jindy může být výsledek zcela nepravdivý, a to s jistotou. Jeden uživatel se [ChatGPT zeptal](#): „Jaký je nejrychlejší mořský savec?“ a bot odpověděl: „Nejrychlejší mořský savec je sokol stěhovavý.“

„Nesprávné informace mohou být v kontextu pastorační péče zničující.“

Programátoři těmto chybám říkají „halucinace“. Ačkoli je to pro vědecký projekt o mořském životě problematické, nesprávné informace by mohly být v kontextu pastorační péče zničující. Reakce na pastorační péči musí být citlivé a teologicky podložené. Musí se také řídit širšími terapeutickými a duchovními cíli.

Bez schopnosti domýšlet důsledky bude podle Stoddarda jakékoli poradenství, které AI nabízí, postrádat skutečný soucit. „Rozhodování, které má být soucitné, má vynášet soudy, a ne jen vzorová rozhodnutí, musí být na pozadí horizontu skutečné nepředvídatelnosti a smrtelnosti.“

Když byl ChatGPT požádán, aby napsal kázání, modlitbu nebo „vysvětlil evangelium“, standardně se přiklonil ke [konzervativní teologii](#) a pro Boha používal mužská zájmena. Systém nevynáší teologické soudy; jednoduše vytváří obsah na základě materiálu, ke kterému měl přístup. Evangelikální konzervativci vytvářejí více online materiálů, které chatbot vstřebává a přizpůsobuje.

„Systém s větší pravděpodobností vytváří materiál, který je sexistický, rasistický a posiluje heteronormativitu.“

To je problematické pro umírněné a progresivní kazatele, kteří chtějí generovat obsah v souladu se svým přesvědčením. Ženy, menšiny a členové LGBTQ komunity jsou také nedostatečně zastoupeni na internetu. Toto nedostatečné zastoupení pak omezuje obsah dostupný pro ChatGPT. V důsledku toho je pravděpodobnější, že systém bude generovat sexistický a rasistický materiál, který posiluje heteronormativitu. Aby byla pastorační AI účinná, musela by tyto předsudky odstranit a působit empatictěji.

Další nevýhodou ChatGPT, která může nepřímo ovlivnit pastorační péči, je jeho schopnost generovat obrovské množství obsahu v krátkém časovém období. Tyto systémy umělé inteligence mohou vytvářet zavádějící informace a vyloženě propagandu rychleji, než se proti tomu může postavit jakýkoli lidský ověřovatel faktů.

„Mohli byste naprogramovat miliony těchto botů, aby se tvářili jako lidé a vedli rozhovory, jejichž cílem je přesvědčit lidi o určitém úhlu pohledu,“ řekl Margolis. Potenciál dalšího rozdělení již tak rozděleného národa je ohromující. Určitě to bude představovat výzvu pro kazatele, kteří se již nyní snaží poskytovat pastorační péči sborům a rodinám rozděleným vysoce zaujatou politikou a bujícími konspiračními teoriemi.

Další silné modely se objeví již brzy

Skupina OpenAI, která stojí za ChatGPT, letos na jaře vypustila [GPT-4](#), systém umělé inteligence, který je potenciálně stokrát výkonnější než ChatGPT. Podle technologického zpravodaje New York

Times [Kevina Rooseho](#) se „každý, kdo viděl GPT-4, vrací, jako by právě spatřil tvář Boha“.

System GPT-4, který byl vycvičen na 500krát větším množstvím dat než jeho předchůdce, se vyznačuje mnoha vylepšeními, včetně vyšší pravděpodobnosti shody vytvářeného obsahu se záměrem uživatele. To by mělo snížit předsudky a nesprávné informace ve vytvářeném materiálu. Pomůže také trénink systémů umělé inteligence s informacemi z různorodějších zdrojů, i když není jasné, jakou formu bude tento trénink mít.

Dne 23. ledna 2022 společnost [Microsoft](#) oznámila investici ve výši 10 miliard dolarů, která má „urychlit“ výzkum Open AI a poskytnout uživatelům nové „zážitky poháněné umělou inteligencí“.

Partnerství nebo náhrada?

Ani po zdokonalení není Thomas připraven předat pastorační péči chatbotovi.

„Myslím, že všechny takové nástroje se mohou stát užitečným doplňkem našich služeb, ale v tuto chvíli nemám silnou důvěru, že budeme schopni pomoci AI chatovat a vést skutečné empatické rozhovory, vztahy nebo osobní růst,“ řekl.

Proto je, pokud jde o pastorační péči, nejlepším řešením je partnerství, nikoliv nahrazení, dodal Delio. „Máme tendenci uvažovat v rámci buď, anebo: Buď my, nebo roboti. Ale tady jde o partnerství, ne o nahrazení. Může to být symbiotický vztah – pokud k němu budeme takto přistupovat.“

Počítače mohou provádět soucitné úkony, ale soucit necítí.

Lidská schopnost vytvářet vzájemné sociální vztahy odráží *imago Dei* (Boží obraz) v nás. Počítače mohou vykonávat soucitné činy, ale necítí soucit.

„*Imago Dei* je důvod, proč bych z teologického hlediska řekl, že ChatGPT nebude schopen nahradit lidský kontakt a pastorační péči,“ řekl Thomas. „Jakkoli může být umělá inteligence zábavná v kině a literatuře, potřebujeme jeden druhého, nikoli náhradu za druhého.“

Je také přesvědčen, že lidé jsou jedinými členy stvoření, kteří mohou přemýšlet o minulosti, budoucnosti i o sobě samých. „Věřím, že tato schopnost je dechem Božím, naším velkým darem. Nemůžeme si myslet, že ... ani na okamžik bychom mohli znovu vytvořit tento Boží dech, který oživuje a osvěcuje. Doufám, že ze všech Božích lidí kazatelé na tento dar nezapomenou a nebudou hledat jiný.“

Proto je dohled lidského kazatele nad pastorační péčí stále nezbytný, řekl Stoddard. „Pokud používáme péči s pomocí umělé inteligence, nemůžeme ustoupit od zachování odpovědnosti za ni. Delegovat péči znamená čerpat z daru algoritmických systémů. Delegovat ve smyslu přesto si zachovat odpovědnost, ne využívat AI k tomu, abychom nemuseli nabízet soucit. Místo toho vidět příležitost k posílení našeho soucitu.“

Zdá se být jisté, že umělá inteligence bude v budoucnosti hrát stále větší roli. Proto si podobně jako e-mail, videoprojekce a livestreaming najde cestu i do církve. Jakou bude mít podobu a jakou roli bude hrát, by měli křesťané zvážít.

Jednotlivci si stále častěji skládají svou spiritualitu z různých zdrojů, takže duchovní mají povinnost

zajistit, aby tyto zdroje byly spolehlivé. Pokud jde o pastorační, nepoužívat umělou inteligenci v případech, kdy by mohla být prospěšná, by bylo nedbalé, stejně jako nasazení umělé inteligence do služby bez jakéhokoli dohledu.

Nejefektivnější přístup spočívá v zodpovědném používání umělé inteligence pro ty, kteří ji považují za užitečnou, nebo v situacích, kdy přímá pastorační péče není možná.

Kristen Thomason

[Baptist News Global](#)

Kristen Thomason

Kristen Thomason

Kristen Thomasonová je spisovatelka na volné noze, která se zabývá mediálními studii a produkcí. Spolupracovala s národními a mezinárodními náboženskými organizacemi a pro veřejnoprávní televizi. V současné době žije ve Skotsku a organizuje bohoslužebné umění ve sborech v metropoli D.C. a v Torontu. Kromě psaní pro Baptist News Global píše Kristen blogy o otázkách víry a sociální spravedlnosti na webu [viaexmachina.com](#).

-tep-

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Síť víry](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj Baptisté - Síť víry](#)